

ІТАЛІЙСЬКІ ЧЕРЕВИКИ

СКАНДИНАВСЬКИЙ
ГОСТРОСЮЖЕТНИЙ
РОМАН

ХАРКІВ
«ФОЛІО»
2012

КРИГА

1

Коли холодно, я завжди почуваюсь особливо самотнім.

Мороз за вікном нагадує мені про холод мого тіла. Холоднеча наступає з обох боків. Але я невпинно борюсь як із холодом, так і з самотністю. Саме тому я щоранку прорубую в кризі ополонку. Якби на замерзлій затоці хтось спостерігав за мною з біноклем і бачив, що я роблю, точно подумав би, що я божевільний і збираюсь покінчити з собою. Невже на такому собачому холоді голий чоловік із сокирою в руках хоче прорубати ополонку?

А насправді я, напевно, маю надію, що одного дня там хтось таки з'явиться, чорна тінь на білому тлі, що побачить мене і спробує зупинити, поки не пізно. Проте потреби рятувати мене немає, бо я не збираюся вчинити самогубство.

Колись давно, після великої катастрофи, відчай і лють були такими сильними, що я серйозно роздумував накласти на себе руки. Але я ніколи так і не зважився. Страх — мій вірний супутник життя. Я завжди вважав, що основне в житті — не впадати у відчай. Життя — це ламка гілка над прірвою. Доки маєш силу — тримаєшся за неї. А потім падаєш, як і решта, й не знаєш, що далі. Можливо, там, унизу, тебе

хтось підніме? Чи там нема нічого іншого, крім холодного мороку, що проковтне тебе?

Довкола лід.

Зима видалась сувора цього року, на початку нового тисячоліття. Вранці, прокинувшись у грудневій темряві, мені здавалось, наче я чую спів льоду. Навіть не знаю, чому мені спало на думку, що лід може співати. Можливо, мій дідусь, який народився і виріс на тутешніх островах, говорив мені щось таке, коли я був дитиною.

Проте мене розбудив дивний звук. Це точно не були ані кіт, ані пес. Обидві мої тварини сплять міцніше за мене. Моя кішка вже стара та кволла, пес геть глухий на праве вухо, а ліве ледве чує. Я можу пройти повз нього, а він і вухом не поведе.

Але що це за звук?

Я спробував зорієнтуватись у темряві. Аж за якусь хвилину я зрозумів, що це, напевно, порухи криги, дарма, що вона грубим шаром укрила всю затоку. Якось минулого тижня, коли я мав менше спокою, ніж зазвичай, я дістався краю, де крига стикається з відкритим морем. Вона і далі тяглася щонайменше на кілометр від останніх скель і аж ніяк не могла рухатись отут посередині затоки. Але крига здіймалася й опускалася, вона тріщала й виспівувала.

Я прислухався до цих звуків, і раптом мені спало на гадку, що життя промайнуло дуже швидко. І ось я тепер — шістдесятишестирічний чоловік, фінансово незалежний, зі спогадом, який весь час не дає мені спокою. Я виріс у таких злиднях, які тепер у цій країні годі собі уявити. Мій батько був безвольним товстим офіціантом, а мати тільки

те й робила, що намагалась звести кінці з кінцями. Я вібрався з того убозтва. Дитиною влітку я цілими днями бавився тут надворі і навіть не підозрював, що час невпинно збігає. Тоді мої дідусь з бабцею ще працювали і старість не сковувала їх незворушним чеканням. Від дідуся тхнуло рибою, а в бабусі не залишилось ні одного зуба. І, хоч вона завжди була привітною, мені було моторошно бачити темну діру за її усміхом.

Ще зовсім недавно була середина першої дії. А тепер уже розпочався епілог.

Крига виспівувала в темряві, а мені здалося, що до мене наближається серцевий напад. Я встав, щоби поміряти тиск. Все в порядку, 150/90, пульс у нормі, 64 удари. Я прислухався до себе, щоби зрозуміти, чи десь не боляче. Злегка затерпла ліва нога. Я вже звик до того болю, і хвилюватись було нічого. Натомість крига вивела мене з рівноваги. Вона нагадувала дивний хор невиразних голосів. Я сів на кухні, дожидаючи світанку. Щось потріскувало в балках. Мабуть, це дерево скрипить від морозу або ж миша бігає по своїх таємних ходах.

Термометр за вікном показує мінус 19.

Сьогодні я робитиму те саме, що й іншими зимовими днями. Я вдягаюсь у халат, взуваю обрізані чоботи, беру сокиру і спускаюсь до пірса. Прорубування не забирає багато часу, бо в місці моєї ополонки лід тонкий і злегка примерзлий. Потім я роздягаюсь і пірнаю в змішану з кригою воду. Спершу мені боляче, але коли я знову вибираюсь на лід, то з'являється відчуття, наче холод перетворюється в інтенсивне тепло.

Я ще раз поринаю в чорну діру, щоб відчути, що я все ще живий. Після цього самотність помалу відступає. Може, одного дня я помру від шоку, коли знову пірну в ополонку. Моє тіло не зникне під поверхнею льоду, адже я дістаю ногами дна. Я так і стоятиму в отворі, що невдовзі замерзне. Мене знайде Янсон, поштар.

Він до останніх своїх днів не зможе зрозуміти, що зі мною трапилось.

Але мене це не хвилює. Я перетворив свою домівку на неприступну фортецю на острові, який дістався мені в спадщину. На горі за моїм домом відкривається вигляд на море. Крім островців і скель, чорні та слизькі гребені яких стирчать із водяної гладіні та льоду, більше нічого не видно. По той бік гори простягається внутрішня частина архіпелагу. Куди не кинь оком, жодної хатини, крім моєї.

Звичайно ж, я не думав, що все буде саме так.

Ця хатина повинна була стати моїм літнім будиночком, а не фортецею, яку мені тепер доводиться охороняти. Кожного ранку, коли я прорубую свою ополонку чи пірнаю в літню воду, я щоразу дивуюсь, що ж сталося з моїм життям.

Але я вже знаю. Я зробив помилку. І не зміг змиритися з наслідками. Якби я знав те, що знаю тепер, що б я зробив тоді? Я не можу відповісти. Єдине, чого я певен, — мені б не довелося ув'язнити себе геть на краю архіпелагу.

Моє життя повинно було йти за складеним планом.

Уже дуже рано я вирішив стати лікарем. Це сталося того дня, коли мені виповнювалось п'ятнадцять і, на мое

велике здивування, батько запросив мене до ресторану. Він сам працював офіціантом, але, вперто обстоюючи власну гідність, працював лише вдень і ніколи ввечері. Якщо його змушували працювати ввечері, він звільнявся. Я досі пам'ятаю стурбований плач матері, коли він, повернувшись додому, знову ж повідомляв, що йде з роботи. А тут йому раптом закортіло запросити мене до ресторану. Я чув, як батьки сперечались, чи можна мені йти. Все закінчилось тим, що мама замкнулась у спальні. Вона завжди так чинила, коли щось суперечило її волі. В особливо скрутні періоди вона проводила майже весь час у своїй кімнаті. Там завжди пахло лавандою й слізьми. Я спав на кухонному тапчані, а батько стогнучи розкладав на підлозі матрац.

На своєму віку я надивився на заплаканих людей. Роками, коли я працював лікарем, довелося стикатися з людьми при смерті, а також близькими та родичами безнадійно недужих. Проте їхні сльози ніколи не пахли так, як мамині. По дорозі тато пояснював мені, що мама надто вразлива. А я досі не можу згадати, що ж я тоді відповів. Справді, що ж я міг тоді сказати? Перші мої спогади — це невпинні мамині плачі через безгрошів'я і злидні, що не полишали нас. Тато поводився так, ніби не бачив маминих сліз. Якщо в неї був гарний настрій, коли вона зустрічала його з роботи, все було в порядку. Все було добре навіть тоді, коли вона лежала в ліжку, сповита запахом лаванди. Батько коротав вечори, впорядковуючи свою чималу колекцію олов'яних солдатиків та розкладаючи їх згідно з історичними битвами. Перед тим, як я засинав, він, бувало, сідав на краю ліжка, гладив мене по чолі й шкодував, що через мамину

вразливість вони не можуть подарувати мені братика чи сестричку.

Я виростав на нічийній землі, серед сліз і олов'яних солдатиків. А мій батько вперто стверджував, що спільна риса офіціанта й оперного співака — те, що їм обом потрібне добре взуття для того, щоб виконувати свою роботу.

Сталось так, як він постановив. Ми пішли в ресторан. До нас підійшов офіціант, щоб прийняти замовлення. Батько, як справжній знавець своєї справи, засипав його детальними запитаннями про телячий стейк, який врешті-решт замовив. Я вирішив узяти оселедця. Провівши не одне літо на острові, я полюбив рибу. Офіціант відійшов. Тоді я вперше випив келих вина. Я відразу ж сп'янів. Поївши, батько усміхнено подивився на мене і запитав, що б я хотів робити в майбутньому. Я не знав. Батько оплачував моє навчання в училищі. Похмурий навчальний заклад із утомленими вчителями та коридорами, в яких пахло вовною, не залишав мені простору для власних роздумів над майбутнім. Тут треба було вижити вже завтра, не ввійматись із невиконаним домашнім завданням і не дістати зауваження. А завтрашній день теж не гаявся — годі було думати про якусь перспективу після закінчення семестру. Я й досі не пригадую, щоб хоч раз говорив зі своїми друзями про майбутнє.

— Тобі п'ятнадцять років, — сказав батько. — Пора задуматись над тим, що ти робитимеш далі. Не хочеш податись у ресторанну галузь? Може, поїдеш мити посуд до Америки після школи? Добре подумай. Не забувай про добрі черевики.

— Я не хочу бути офіціантом.

ЗМІСТ

КРИГА	5
ЛІС.....	105
МОРЕ	186
ЗИМОВЕ СОНЦЕСТОЯННЯ	269